

УДК 330.322:620.97

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.213-217>**Ткачук Л.М.**

кандидат економічних наук

Вінницький національний технічний університет

Tkachuk Liudmyla

PhD in Econ. Sc.

Vinnytsia National Technical University

<https://orcid.org/0000-0001-9770-7851>**Підгородецький М.А.**

Вінницький національний технічний університет

Pidhorodetskyi Maksym

Vinnytsia National Technical University

<https://orcid.org/0009-0008-9193-7152>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ВДЕ

У статті визначено проблеми та перспективи управління інвестиційною діяльністю підприємств відновлюваних джерел енергії. Визначено основні принципи діяльності підприємств ВДЕ. Зазначено, що управління інвестиційною діяльністю підприємств відновлюваних джерел енергії України є досить складним процесом, оскільки всі суб'єкти господарювання змушені долати велику кількість макроекономічних перешкод, основною причиною яких є неефективна фінансова політика, надмірний податковий тиск та інші обмеження, встановлені на законодавчому рівні, а також військова агресія яка знищує можливості для ефективного забезпечення енергетичного сектору країни.

Так як наша державна володіє значними енергетичними потенціалами, а саме вітровою, сонячною, геотермальною енергією, енергією малих річок та озер, науково-технічні та промислові бази створюють всі передумови для масштабного освоєння в нашій країні відновлюваних джерел енергії.

В статті приведено рівень розрахунків з виробниками за «зеленим» тарифом в якому прослідковується проблема на державному рівні із оплатою за використану електроенергію підприємств ВДЕ.

Окремо визначено короткострокові перспективи для стабільного функціонування сектору ВДЕ які являються критично необхідним задля належної роботи енергетики країни.

Окремо було запропоновано заходи для довгострокового (післявоєнного) широкомасштабного розвитку «зеленої» генерації та створення нової моделі енергетичного сектору України.

Дана стаття підкреслює необхідність вироблення комплексного підходу до розвитку відновлюваної енергетики в час війни, що враховує не лише технічні та економічні аспекти, але й соціальні та політичні фактори. Одним із яким можливо ввести програму із залучення місцевих ОТГ та районів до залучення та використання відновлюваних джерел енергії, окремо заснувати громадські скликання, щодо визначення потреб громад та його зацікавленості.

Загальний висновок статті, полягає в тому що, в умовах воєнного стану та фінансової кризи, доцільним є формування та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, що безумовно сприятиме позитивній динаміці соціально-економічного розвитку й можливості модернізації національної економіки.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, проблеми, перспективи, підприємства, відновлювані джерела енергії.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF MANAGEMENT OF INVESTMENT ACTIVITY OF VDE ENTERPRISES

The article defines the problems and prospects of managing the investment activities of enterprises of renewable energy sources. The basic principles of RES enterprise activity are defined. It is noted that the management of investment activities of enterprises of renewable energy sources in Ukraine is a rather complex process, since all business entities are forced to overcome a large number of macroeconomic obstacles, the main reason of which is ineffective financial policy, excessive tax pressure and other restrictions established at the legislative level, and as well as military aggression

that destroys opportunities for effective provision of the country's energy sector.

Since our state has significant energy potentials, namely wind, solar, geothermal energy, the energy of small rivers and lakes, the scientific, technical and industrial bases create all the prerequisites for the large-scale development of renewable energy sources in our country.

The article shows the level of settlements with producers under the "green" tariff, which traces problems at the state level with payment for the used electricity of RES enterprises.

Short-term perspectives for the stable functioning of the renewable energy sector, which are critically necessary for the proper operation of the country's energy sector, have been determined separately.

Separately, measures were proposed for the long-term (post-war) large-scale development of "green" generation and the creation of a new model of the energy sector of Ukraine.

This article emphasizes the need to develop a comprehensive approach to the development of renewable energy during the war, which takes into account not only technical and economic aspects, but also social and political factors. One with which it is possible to introduce a program for the involvement of local OTGs and districts in the involvement and use of renewable energy sources, separately establish public convocations to determine the needs of communities and their interest.

The general conclusion of the article is that, in the conditions of martial law and financial crisis, it is expedient to create and ensure a favorable investment climate, the development of innovative investment activity, which will certainly contribute to the positive dynamics of socio-economic development and the possibility of modernization of the national economy.

Keywords: investment activity, problems, prospects, enterprises, renewable energy sources.

JEL classification: E 62, H 54.

Постановка проблеми. Підприємства, які займаються відновлюваними джерелами енергії (надалі - ВДЕ) – в сьогоденні являються найбільш динамічним та затребуваним видом діяльності, що має свої специфічні переваги, недоліки та закономірності розвитку у майбутньому.

Ефективне управління інвестиційною діяльністю для підприємств ВДЕ, як суб'єкту господарювання, надає не лише додатковий прибуток, а і майбутнє забезпечення енергетичної незалежності. Отже, вирішення проблем інвестиційної діяльності які виникають перед підприємствами ВДЕ є актуальними на державному рівні та сприятимуть розвитку економічних та енергетичних відносин в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним основам управління інвестиційною діяльністю присвячені роботи багатьох вчених-економістів. Серед них: Д. Аранчій [2], Н. Замятіна [3], М. Кондратюк [4] та багато інших.

Однак, деякі питання щодо визначення проблем та перспектив управління інвестиційною діяльністю підприємств ВДЕ не були досліджені у достатній мірі та потребують додаткового опрацювання.

Мета статті: визначити проблеми та перспективи управління інвестиційною діяльністю підприємств ВДЕ.

Виклад основних результатів дослідження. Війна яка була розпочата в Україні російським агресором, поглибила і до того не сприятливі обставини в енергетичному секторі. Які відображались у відсутності коштів для продовження діяльності підприємств відновлюваних джерел енергії.

Однак, до повномасштабного вторгнення, часта відновлюваної енергетики складала 8.3% в об'єднаній енергетичній системі держави. Найбільша кількість об'єктів ВДЕ була збудована у 2019 - 2020 роках – у період, коли діяв високий «зелений тариф» (0,15 € за 1кВт год), а вже до кінця 2021 року загальні інвестиції у галузь склали 12 млрд. дол. – для

порівняння, у цей час інвестиції у видобувну та переробну промисловість склали 7 млрд. дол. [1]. І, як слідує, можна зробити висновок про те, що частка відновлюваних джерел енергії з року в рік стає все більш значимою в енергетичній системі держави.

Розглянемо більш детально сутність принципів діяльності підприємств ВДЕ в Україні (рис.1).

Рис. 1 Основні принципи діяльності підприємств ВДЕ

Джерело: розроблено автором

Сутність економічної ефективності полягає в:

- Оптимізації витрат: пошуку оптимальних рішень для зниження витрат на виробництво електроенергії з ВДЕ.

- Залученні інвестицій: активне залучення інвестицій для фінансування нових проектів та модернізація існуючих.

- Конкурентоспроможності: створення конкурентоспроможних продуктів та послуг на енергетичному ринку.

Сутність інноваційності:

- Впровадженні нових технологій: постійний пошук та впровадження нових технологій для підвищення ефективності виробництва електроенергії з ВДЕ.

- Розвитку науково-дослідних робіт: підтримка наукових дослідження у сфері ВДЕ для розробки нових рішень та вдосконалення існуючих.

Сутність соціальної відповідальності:

- Співпраці з місцевими громадами: врахування інтересів місцевих громад при реалізації проектів.

- Створенні нових робочих місць: сприяння розвитку регіонів шляхом створення нових робочих місць.

- Підтримки освіти: інвестування в освіту та підготовку кадрів для енергетичного сектору.

Підприємства ВДЕ, як об'єкти управління - це в першу чергу дуже складна, динамічна, соціально-економічна структура, що відкрита до впливу з боку зовнішніх чинників, особливо в сьогоденні реаліях. Тому в управлінні підприємствами ВДЕ слід виділити такі функції:

1. Стратегічне планування, яке включає в себе розробку довгострокових цілей, визначення напрямків розвитку, аналіз ринків та конкурентів.

2. Операційне управління, яке відображатиметься на безпосередньому управлінні виробничими процесами, контролем за ефективністю обладнання та безперебійної роботи.

3. Фінансове управління: бюджетування, облік та аналіз фінансових результатів, управління інвестиціями.

4. Персонал: який проявляється в його наборі, безпосереднє навчання та мотивація.

5. Іноваційні: пошук та впровадження нових технологій, підвищення ефективності виробництва.

Однак, ще до початку повномасштабної війни, український сектор відновлюваної енергетики виборював собі право функціонувати за справедливих умов, гарантованих державою, але починаючи з 2022 року – готується стати однією з основ для післявоєнної відбудови України.

Перед національним сектором відновлюваних джерел енергії постало питання майбутнього виживання в середині держави. Пояснити дану тенденцію можна тим фактом, що у перші дні війни, всі зусилля держави були направлені на забезпечення виживання країни, а окремо стабільного функціонування та генерації української енергосистеми в ізолюваному режимі, яка була

від'єднання від мереж росії та білорусі з 24 лютого 2022 року. Дивлячись на це держава відклала проблемні питання які стосувались питань відновлюваних джерел енергії.

Серед основних причин гальмування розвитку підприємств ВДЕ в Україні можна відокремити:

- Економічні причини: висока вартість інвестицій, нестабільна тарифна політика, відсутність довгострокових кредитів, низька купівельна спроможність населення.

- Технічні причини: недостатня розвиненість інфраструктури, сезонність виробництва, обмеженість ресурсів.

- Політичні та регуляторні причини: недостатня підтримка з боку держави, недосконале законодавство, корупція, військові.

- Соціальні причини: низька обізнаність населення, відсутність кваліфікованих кадрів.

Що стосується питання погашення заборгованості перед виробниками з ВДЕ було тимчасово відкладене, а відсоток виплат за поставлену електроенергію у 2022 році був обмежений на термін дії військового стану. Рівень розрахунків «Гарантованого покушця» перед виробниками «зеленої» енергії становить: за 2024 рік - 62,54%, за 2023 рік - 89,16%, за 2022 рік - 59,8%, за 2021 рік - 99,2%. Найнижчий рівень розрахунків - за травень 2022. (25,1%), березень 2022 р. (29,3%) та червень 2022 р. (34%).

На рисунку 2 зазначено рівень розрахунків з виробниками за «зеленим» тарифом станом на 18.06.2024 року.

З постійними атаками на енергетичну систему та втратами потужностей генерації електроенергії Україна стикнулася із новими викликами. Точні дані про втрачені генераційні потужності внаслідок війни постійно змінюються через триваючі бойові дії. Однак, за попередніми оцінками, Україна втратила значну частину своїх енергогенеруючих потужностей, особливо теплових і гідроелектростанцій, розташованих у зоні бойових дій.

Наслідки втрати генераційних потужностей:

- Енергетична криза: дефіцит електроенергії призвів до введення графіків відключень, що негативно вплинуло на роботу підприємств, життєдіяльність населення та соціальну сферу.

- Зростання вартості енергоносіїв: дефіцит електроенергії призвів до зростання її вартості, що збільшило витрати як підприємств, так і населення.

- Зменшення ВВП: енергетична криза негативно вплинула на економіку країни, спричинивши зниження виробництва і споживання.

- Гуманітарна катастрофа: відсутність електроенергії ускладнила надання гуманітарної допомоги населенню, особливо взимку.

- Загроза енергетичній безпеці Європи: російські атаки на українську енергетичну інфраструктуру створили загрозу енергетичній безпеці всієї Європи.

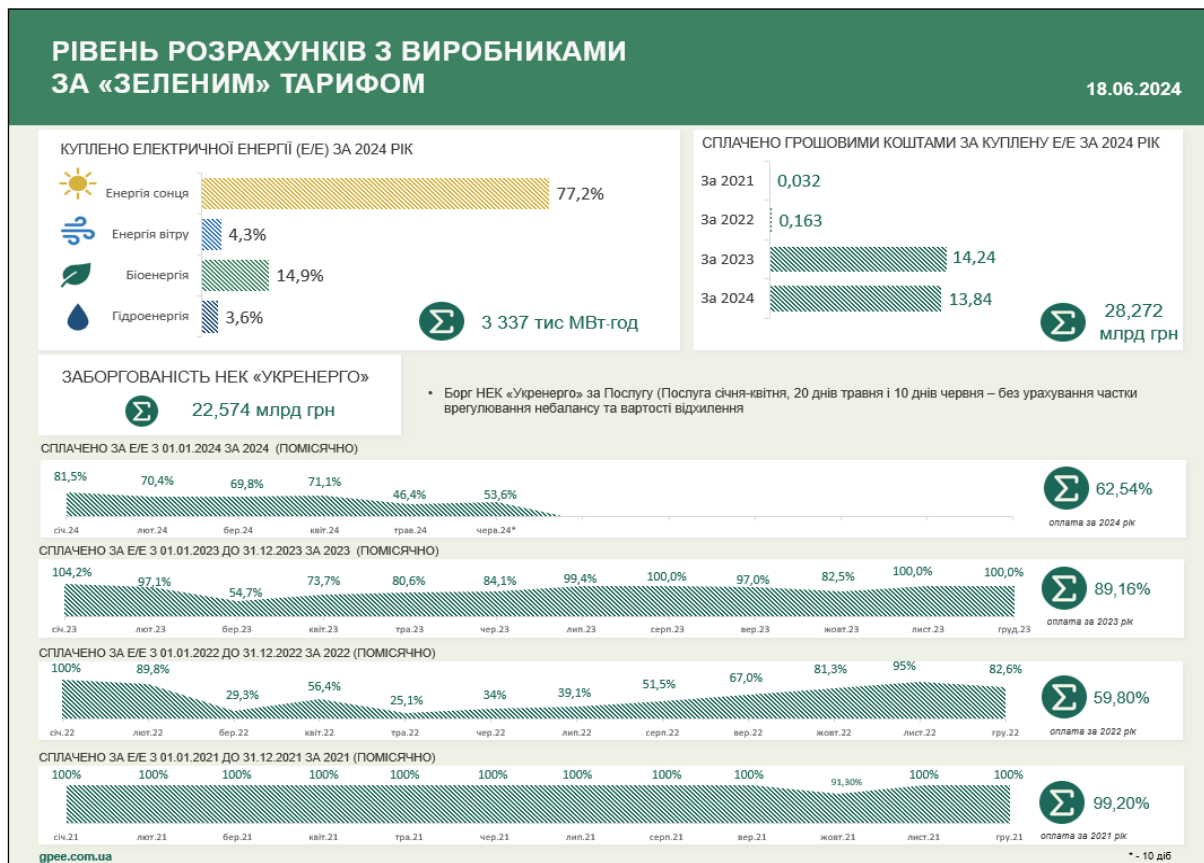

Рис. 2. Рівень розрахунків з виробниками за 'зеленим' тарифом станом на 18.06.2024 року.

Джерело: ДП «Гарантований покупець» [URL: https://www.gpee.com.ua/news_item/1369] [5].

Парадоксально, війна також створила нові можливості для розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Багато компаній та громадських організацій почали активно інвестувати в сонячні та вітрові електростанції, розуміючи, що це є шляхів до енергетичної незалежності. Задля забезпечення належного функціонування та залучення інвестицій в короткостроковій перспективі, функціонування сектору ВДЕ критично необхідно прийняти запропоновані кроки:

1. Прискорення процедур видачі дозволів на будівництво та введення в експлуатацію об'єктів ВДЕ.
2. Збільшення лімітів "зелених" аукціонів.
3. Створення спеціального фонду для підтримки розвитку ВДЕ.
4. Розробка дорожньої карти розвитку сектору ВДЕ на найближчі роки.

Щодо довгострокової (післявоєнній) перспективи та забезпечення широкомасштабного розвитку «зеленої» генерації та створення нової моделі енергетичного сектору України буде можливим за умови:

1. Створення стабільного та передбачуваного інвестиційного клімату:
  - Гарантування стабільності тарифів: Забезпечення довгострокових фіксованих тарифів на "зелену" енергію для приваблення інвесторів.
  - Спрощення процедур підключення до мережі: Зменшення бюрократичних бар'єрів та оптимізація процесу підключення нових об'єктів ВДЕ.
  - Захист інвестицій від змін законодавства: Встановлення механізмів компенсації збитків

інвесторам у разі зміни законодавства, що негативно впливає на їхню діяльність.

2. Підтримка вітчизняного виробництва та локалізації:
  - Створення пільгових умов для виробників обладнання для ВДЕ: Надання податкових пільг, державних гарантій та інших стимулів для розвитку вітчизняного виробництва.
  - Підтримка науково-дослідних робіт: Співпраця з науковими установами для розробки нових технологій та матеріалів для ВДЕ.

3. Розвиток ринку "зелених" облігацій та інших фінансових інструментів:
  - Створення державних програм підтримки: Розробка програм гарантування кредитів та страхування інвестицій у ВДЕ.
  - Залучення міжнародних фінансових інституцій: Співпраця з ЄБРР, Світовим банком та іншими міжнародними організаціями для залучення інвестицій.

4. Підвищення енергоефективності:
  - Впровадження програм енергоефективності: Стимулювання енергоефективних заходів у промисловості, будівництві та побуті.
  - Розвиток ринку енергосервісних компаній: Створення сприятливих умов для діяльності компаній, які надають послуги з енергоефективності.

5. Розвиток ринку електромобілів та інфраструктури заряджання:
  - Створення мережі зарядних станцій: Заохочення інвесторів до будівництва зарядних станцій для

електромобілів.

- Пільги для електромобілів: Надання податкових пільг та інших стимулів для придбання електромобілів.

6. Інформаційна кампанія та підвищення обізнаності:

- Проведення інформаційних кампаній: Поширення інформації про переваги відновлюваної енергетики та можливості інвестування у цей сектор.

- Створення навчальних програм: Підготовка фахівців у галузі ВДЕ.

Висновки. Проведене дослідження дозволило узагальнити проблеми та визначити перспективи

управління інвестиційною діяльністю підприємств ВДЕ. Зроблено висновок, що, враховуючи збитковість більшості діяльності підприємств ВДЕ в умовах воєнного стану та фінансової кризи, доцільним є формування та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, що безумовно сприятиме позитивній динаміці соціально-економічного розвитку й можливості модернізації національної економіки.

Перспективою для подальших досліджень має стати побудова організаційно-економічного механізму управління інвестиційною діяльністю підприємств ВДЕ. Та напрацювання перспектив післявоєнного відновлення енергетичного сектору із врахуванням ВДЕ.

Список використаних джерел:

1. Омельченко, В. (2022). Сектор відновлюваної енергетики України до, під час та після війни, дослідження Центру Разумкова, URL: <https://razumkov.org.ua/statti/sector-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny>
2. Аранчій Д.С., Гончаренко С.А. (2011). Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/59.pdf>
3. Замятіна Н.В. (2013). Теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. Фінансовий простір, № 3. С. 138-142. URL: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13zntvzu.pdf>
4. Кондратюк М.В., Лактіонова К.С. (2014). Шляхи удосконалення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості, № 48. С. 172-174. URL: http://ntu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_1/210_Blo.pdf
5. Державне підприємство «Гарантований покупець». (2024). URL: https://www.gpee.com.ua/news_item/1369
6. Тімашов В.О., Губій С.В., (2024). Правове регулювання відновлювальної енергетики в умовах воєнного стану. Аналітично-порівняльне правознавство, № 4. С. 445-450 URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/311052/302344>
7. Платонова Є.О. (2020). Етапи розвитку законодавства у сфері використання альтернативних джерел енергії в Україні. Юридичний науковий електронний журнал, № 8, С. 251-255 URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/64.pdf
8. Полозова Т.В. (2024). Управління стратегічним розвитком підприємств енергетичного ринку України. Український журнал прикладної економіки та техніки, Том 9. № 1. С. 162-168. URL: <http://ujae.org.ua/upravlinnya-strategichnym-rozvytkom-pidpryemstv-energetychnogo-rynku-ukrayiny/>

References:

1. Omelchenko, V. (2022). Sektor vidnovlyuvanoi energetyky Ukrainu pidchas chas ta pisly viinu, doslidgena chantry Razymkova. [Renewable energy sector of Ukraine before, during and after the war, Razumkov Center research], URL: <https://razumkov.org.ua/statti/sector-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny>. [in Ukrainian].
2. Aranchiy D.S., Goncharenko S.A. (2011). Investizziyna pruvablivist pidpruemst. Sutnist, phaktoru vplyvy ta ozinka isnuychux metodik analyzy. [Investment attractiveness of enterprises: essence, influencing factors and assessment of existing methods of analysis.] URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/59.pdf>. [in Ukrainian].
3. Zamyatina N.V. (2013). Teoretiko-metodichni zasady upravlyny investiznoy dialnosty pidpruemst. [Theoretical and methodological principles of management of investment activities of the enterprise. Financial space], No. 3. Pp. 138-142. URL: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13zntvzu.pdf> [in Ukrainian].
4. Kondratiyuk M.V., Laktionova K.S. (2014). Slahu ydoskonalenia prozesy upravlyna investizionoy dialnisty pidpruemst. [Ways to improve the process of managing investment activities of the enterprise. Herald of the economy of transport and industry]. No. 48. Pp. 172-174. URL: ntu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_1/210_Blo.pdf [in Ukrainian].
5. Dergavne pidpriemstvo "Garantovaniy pokupets". [State Enterprise "Guaranteed Buyer"], (2024). URL: https://www.gpee.com.ua/news_item/1369 [in Ukrainian].
6. Timashov V.O., Gubiy S.V., (2024). Pravove regulovania vidnovlyuvanoi energetyky v umovah voenogo stany. [Legal regulation of renewable energy in the conditions of martial law. Analytical and comparative jurisprudence], No. 4. Pp. 445-450 URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/311052/302344> [in Ukrainian].
7. Platonova E.O. (2020). Etabu rozvytky zakonodavstva y sphere vukorustania vidnovlyvanux dgerel energii v Ukraini. [Stages of development of legislation in the field of use of alternative energy sources in Ukraine]. Legal scientific electronic journal, No. 8, 251-255 URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/64.pdf [in Ukrainian].
8. Polozova T.V. (2024). Upravlinia strategichnim rozvytkom pidpruemstv. Energetichnoho rinky Ukrainu. Ukrainskiy gurnal prikladnoi ekonomiku ta texniku. [Management of strategic development of enterprises of the energy market of Ukraine.] Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology, Vol. 9. No. 1. Pp. 162-168. URL: <http://ujae.org.ua/upravlinnya-strategichnym-rozvytkom-pidpryemstv-energetychnogo-rynku-ukrayiny/> [in Ukrainian].